

Linda Hyökki je rođena u Finskoj. Doktorandica je civilizacijskih studija na Univerzitetu Ibn Haldun u Istanbulu, s tezom o iskustvima finških muslimanskih obraćenika o islamofobiji. Njen poslijediplomski rad usmjeren je na islamofobiju i muslimanske manjine, studije identiteta i kvalitativna istraživanja. Magistrirala je lingvistiku, kulturalne studije i prevoditeljske studije na Univerzitetu Johannes Gutenberg u Njemačkoj. Radila je kao znanstveni suradnik u *Centru za islam i globalna pitanja* (Sveučilište Sabahattin Zaim, Istanbul) i kao međunarodni referent u *Forumu mladih za islamsku suradnju* pridruženom OIC-u. Također je suradnica u *Centru za postnormalnu politiku i studije budućnosti*, gdje podučava skupine mladih diljem Evrope o opismenjavanju budućnosti. Napisala je izvješća o Finskoj za turski *Denkfabrik Foundation for Political, Economic, and Political Research* (SETA) i objavila je znanstvene članke i suprotstavljene uvodnike u svojim područjima stručnosti. Linda je članica odbora *Europskog foruma muslimanskih žena*, a njen aktivizam fokusiran je na socijalno uključivanje manjina i eliminaciju svih oblika diskriminacije i rasizma.
E-Mail: lindahyokki@gmail.com

Linda Hyökki was born in Finland. Is a doctoral candidate in the field of civilization studies at the Ibn Haldun University in Istanbul, with a thesis on Finnish Muslim converts' experiences on Islamophobia. Her postgraduate work focuses on Islamophobia and Muslim minorities, identity studies and qualitative research. She received her Master's degree in Linguistics, Cultural Studies and Translation Studies from the Johannes Gutenberg University, Germany. She has worked as a research associate at the *Center for Islam and Global Affairs* (Sabahattin Zaim University, Istanbul) and as an international desk officer at the OIC-affiliated *Youth Forum for Islamic Cooperation*. She is also a Fellow at the *Center for Postnormal Policy and Futures Studies*, where she teaches futures literacy to youth groups across Europe. She has written reports on Finland for the Turkish *Denkfabrik Foundation for Political, Economic, and Political Research* (SETA) and has published scholarly articles and opposing editorials in her areas of expertise. Linda is a board member of the *European Forum of Muslim Women* and her activism focuses on the social inclusion of minorities and the elimination of all forms of discrimination and racism.
E-Mail: lindahyokki@gmail.com

datum prijema / date of receipt: 19.04.2023.

datum prihvatanja / date of acceptance: 20.06.2023.

DOI: <https://doi.org/10.52510/sia.v4i1.60>

Linda HYÖKKI

PRISTRANOST U POPULARNOJ KULTURI.

Moć vizuelnih i jezičkih narativa

Prikaz knjige: autor Anas Al-Shaikh-Ali, Istanbul: MAHYA Yayıncılık, 2023, 351 str.,
ISBN: 978-605-72206-2-2

BIAS IN POPULAR CULTURE.

The Power of Visual and Linguistic Narratives

Book review: Anas Al-Shaikh-Ali, Istanbul: MAHYA Yayıncılık, 2023, 351 pp., ISBN: 978-605-72206-2-2.

PRISTRANOST U POPULARNOJ KULTURI. MOĆ VIZUELNIH I JEZIČKIH NARATIVA

Prikaz knjige: autor Anas Al-Shaikh-Alić, Istanbul: MAHYA Yayıncılık, 2023, 351 str.,

ISBN: 978-605-72206-2-2..

Koliko nas kritički razmišlja o stereotipima koje svakodnevno konzumiramo na TV-u, u novinskim člancima i u reklamama? Uloga medija u širenju rasizma poslednjih decenija postaje sve očiglednija jer su manjinske grupe počele da se bore protiv nedostatka zastupljenosti. Sada su korporacije kao što je Disney preuzele zadatak da osiguraju da manjinske grupe, kao što je Sámi u svom crtanom filmu za djecu Frozen, budu zastupljene kao kulturno osjetljive i da su manjinske grupe čak uključene u stvaranje likova kroz konsultacije. Međutim, islamofobni stereotipi u našim dnevnim medijima još uvijek nisu toliko kritikovani kao drugi rasistički i diskriminatorni stereotipi.

Ponekad, stereotipi mogu biti skriveni iza lažnih pokušaja predstavljanja. Na primer, u britanskoj seriji "Tjelohranitelj," pokrivena muslimanka uhvaćena je na djelu u putničkom vozu u pokušaju samoubilačkog bombaškog napada. Međutim, bila je odvrćena da se ne raznese od strane glavnog lika serije; Bivši vojnik je postao telohranitelj. Obrazlažući se s njom koristeći arapske fraze i stvarajući "odnos," uvjerio je mladu ženu – koju je navodno suprug prisilio na taj nasilni čin – da ne izvrši svoj plan. Publika je vidjela bijelca kako spašava "potlačenu muslimanku". Ali, kako se ispostavilo, mozak i pokretna sila koja stoji iza samoubilačke misije bila je sama mlada žena, a ne njen muž.

Ono što je suštinsko, međutim, nije samo prepoznati stereotype, već i razumjeti kako su oni povezani sa širom slikom o tome kako se islam i muslimani tretiraju u zapadnim društvima kao drugoklasni. A s Anas al-Shaikh-Alijevom knjigom "Pristranost u popularnoj kulturi. Moć vizuelnih i jezičkih narativa" pokazuje da

stereotipi koji nam se svakodnevno prezentuju kroz različite medije imaju implikacije koje nisu nužno vidljive na prvi pogled. Iako ih neki od nas prepoznaju tu i tamo, njihova moć leži u njihovoj sposobnosti da utiču na uslovni odgovor i rasuđivanje. Kako se muslimanski ženski lik u "Tjelohranitelju" pretvorio iz "dame u nevolji" u zamaskiranu sigurnosnu prijetnju, ovi i mnogi drugi prikazi "neprijatelja iznutra" uvlače se u političku agendu opravdavanja nametljive politike suprotstavljanja nasilnom ekstremizmu i rasnom profiliranju. Kao što Al-Šeik Ali tvrdi, trebalo bi da prepoznamo kako se ideologija izvedena kroz pristrasnost popularne kulture prevodi u političke aktivnosti. Popularna kultura pomaže da se prihvatanje ovih aktivnosti usmjeri u široj javnosti.

Knjiga je podijeljena u tri glavna poglavlja, s uvodom i epilogom. Prvo poglavlje se fokusira na meku moć popularne fikcije. Autor analizira brojne romane iz 1970-ih kako bi pokazao kako je zastupljenost muslimana u ovim djelima povezana sa britanskom i američkom politikom u inostranstvu. Autor tvrdi da je arapski/muslimanski neprijatelj u popularnoj fikciji pomogao da se podstakne javna podrška među širom publikom za korištenje vojske za rješavanje Drugog. Jedno od osnovnih pitanja ovog poglavlja jeste "zašto?" iza prelaska sa "arapa kao neprijatelja" na "muslimana kao neprijatelja". Ipak, ostaje pomalo neodgovoreno. S tim u vezi, poglavlje bi imalo koristi od rasprave koja uključuje priznavanje islamofobije kao antimuslimanskog rasizma i uloge rasizma u stvaranju slika muslimanskih neprijatelja. Zanimljiva rasprava u poglavlju uključuje, međutim, žanr invazijske literature koja je, prema autoru, posebno efikasna u stvaranju

slike pretnje spolja, stvarajući kaos i nered u domovini, što zahtijeva akutan odgovor u političkom odgovoru.

Drugo poglavlje se fokusira na ulogu slika u kreiranju diskursa, jer autor tvrdi da "umjetnost bukvalno 'slika' pristrasne naracije" (str. 61). Poglavlje o slikama, crtežima i skulpturama je zanimljivo štivo i dovodi u pitanje ulogu muzeja u stvaranju i jačanju pristrasnosti. Prema autoru, umjetnost je dostupna u muzejima svima, a posebno upozorava na ranjivost djece na pristrasne narative jer su posjete muzeju dio nastavnih planova i programa. Poglavlje takođe rasvjetljava vizuelne prikaze u oglašavanju, mada samo sa primjerima iz 19. i ranog 20. stoljeća. Iako je analiza povezana sa imperijalnom politikom tog vremena, primeri su mogli biti prošireni na prikazivanje modernih rasističkih reklama ili slika brenda kako bi se naglasilo kako savremena pristrasnost bijele supremacije nije daleko od starog orijentalizma. Ostatak poglavlja je ponovo usredsređen na analizu književnih tropa. Autorica predstavlja, između ostalih, čestu temu erotičkog žanra "bijela zapadnjačka žena kao meta požudnog arapskog/muslimanskog muškarca" i uvodi tako rodne aspekte islamofobije i navodnu hipermuškost muslimanskih muškaraca. On, međutim, u svojoj analizi ne istražuje dublje ove suštinske teorijske ključne koncepte.

U trećem poglavlju razmatraju se paralele između istorijskih antisemitskih narativa i savremenih islamofobičnih narativa u popularnoj kulturi i političkoj propagandi. Autor uvodi koncept "narativa ubica," što ne znači narativ o ubistvima, već uticaj većeg diskursa narativa koji su dio narativa. Naime, upozorava na nasilne ishode poput genocida, što dovodi do dezinformacija i straha o neprijatelju. Prikadno, autor takođe analizira širenje lažnih vesti u novinama i tabloidima i dotiče se važnih pitanja terminologije i pitanja koji nasilni počinioци su definisani kao "strijelci" i "teroristi."

Jedan od najznačajnijih strukturnih nedostataka knjige je nedostatak podnaslova za podsekcije svakog poglavlja u tabeli sadržaja. To bi olakšalo navigaciju kroz knjigu onima koji traže određene informacije i pružilo bi

veću preglednost njenog sadržaja čitaocima. Iako autor koristi brojne primarne izvore kao primjere, praćene korisnim vizuelnim prikazima naslovnica knjiga, reklama i plakata, analize nisu podržane teorijskim diskusijama o centralnim konceptima vezanim za islamofobiju, kao što su rasa, rasizam i rodni stereotipi. Stručni čitalac može da otkrije doprinos autora ovim konceptima. Ipak, kako nedostaju u indeksu, knjiga je manje korisna za istraživače koji traže moguće citate paralelne studije za svoj rad.

Na kraju knjige čitaocu su obezbijeđena tri dodatka. Prvi navodi propagandne tehnike sa kratkim objašnjenjima. Drugi definiše kognitivne pristrasnosti i kratke sažetke različitih srodnih koncepata. Treći dodatak govori o tome kako su različite vjerske manjine i rasne grupe prikazane kao Druge u popularnim medijima. Budući da knjiga dobro funkcioše za dodiplomske kurseve iz medijskih studija, kulturnih studija i sociologije o temama vezanim za islam na Zapadu, ovi dodaci koji rade kao glosar mogu biti koristan izvor za studente koji žele odabrati konceptualni alat analize za svoje seminarske radove.

Sva tri poglavlja knjige doprinose odgovoru na pitanje: "Koliko daleko fikcija proizvodi činjenice?" (p. xxiii) i može dati uvjerljiv pregled koliko su duboko ukorijenjene antimuslimanske i antiislamske predrasude svuda oko nas u kulturnim proizvodima koje svakodnevno konzumiramo. To je dobro komplementarno štivo za razumijevanje manifestacija islamofobije na Zapadu. Mnoge analize knjige, koje prikazuju autorovo impresivno životno djelo, podržavaju argumente drugih istraživača o kulturnim izrazima islamofobije na Zapadu.